

Матвійшин В., Сільник О. Сучасне життя середньовічної фортеці «Тустань»

Розкрито привабливі сторони історичного заповідника «Тустань». Виявлено перешкоди, які стримують відвідуваність туристами цього об'єкта. Запропоновано зведення там туристичної бази в історичному стилі. Окреслено напрями майбутнього використання заповідника «Тустань».

Ключові слова: графічна реконструкція, державно-приватне партнерство, дестинація, заповідник, оборонна архітектура, туризм, туристична база.

Matviishyn V., Silnyk O. Modern life of medieval fortress «Tustan»

The attractive sides of the historical reserve «Tustan» are revealed. The obstacles that hinder the attendance of object are demonstrated. It is suggested to build there a hostel in historical style. The directions of future use of the reserve «Tustan» are outlined.

Key words: defensive architecture, destinations, graphic reconstruction, hostel, public-private partnerships, reserve, tourism.

Матвишин В., Сильник А. Современная жизнь средневековой крепости «Тустань»

Раскрыто привлекательные стороны исторического заповедника «Тустань». Выявлены препятствия, сдерживающие посещаемость туристами этого объекта. Предложено построить там туристическую базу в историческом стиле. Определены направления дальнейшего использования заповедника «Тустань».

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, графическая реконструкция, дестинация, заповедник, оборонная архитектура, туризм, туристическая база.

УДК 728.6:[338.48:379.845](477)

**АГРООСЕЛЯ ЯК ІНФРАСТРУКТУРНА ОСНОВА
СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**

*Г. Козак, магістр архітектури
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні зростає туристська активність, охоплюючи дедалі більше верств суспільства.

Одним із найефективніших засобів задоволення рекреаційних потреб, що містить комплекс факторів (оздоровчий, естетичний, пізнавальний), які сприятливо впливають на людину, є відпочинок у селі.

В історії кожного, навіть невеличкого села, відображені одвічні сторінки історії українського народу, його культура, надзвичайно багата історико-архітектурна спадщина, чарівна співучо-пісенна душа та народні традиції, самобутній побут сільських мешканців.

Українські села багаті на індивідуальний житловий фонд. Однак не кожна сільська оселя відповідає високим запитам вибагливих рекреантів. Туристів не приваблює відносно низький стандарт облаштування житла з його недостатнім санітарно-технічним забезпеченням, а також необлаштованість сільських поселень, що обмежує використання їх природного та історико-культурного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні автор послуговується публікаціями науковців і практиків стосовно питань рекреаційно-туристичної системи [1-7].

Результати досліджень організації сільського туризму як одного з напрямів туристичної діяльності відображені у працях відомих учених у галузях права, історії, туризму, зокрема: Ю. Алексєєва, М. Лендела, П. Горішевського, Ю. Зінько, А. Корлоль та ін.

Постановка завдання. Завдання дослідження – розглянути й проаналізувати варіанти формування середовища сільської садиби під час проектування чи реконструкції сільських житлових будинків; визначити роль агрооселі в тому «сценарії», який проектувальник планує розгорнути в тому чи іншому селі, для успішного розвитку сільського туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сільський туризм, із його величезними рекреаційними та пізнавальними можливостями для України – явище відносно нове. Хоча відпочинок у селі практикують давно, адже в сільських поселеннях із відповідними агрорекреаційними ресурсами завжди було багато відпочиваючих.

Об'єктом туристської діяльності в селі є сукупність фізико-географічних факторів, історичних пам'яток і явищ суспільного життя та їх взаємозв'язків на певній території. Основою вибору місця відпочинку завжди були саме ландшафти, екологія місцевості та місце проживання. Це переважно села, розташовані поблизу річок, морів, у затишних долинах серед густих лісів, у гірській місцевості.

За структурою ресурси сільського туризму поділяють на: природні агрорекреаційні ресурси, історико-етнокультурні, соціально-економічні та інформаційні [2]. Кожний регіон України характеризується власним

напрямом розвитку сільського туризму відповідно до наявності агрорекреаційних ресурсів.

Неабияке значення для споживачів послуг сільського туризму має тимчасове проживання. Цю послугу надають гостинні садиби. Комфорт і зручність – основні критерії визначення якості послуг агрооселі. Згідно з певними встановленими нормами агросадиба повинна налічувати близько чотирьох-п'яти номерів для гостей з обладнаними для туристів окремими верандою та входом у будинок [1].

Однак не кожне сільське житло, обладнане під вишуканий міні-готель із зручними ліжками, телевізором, холодильником, кондиціонером, може задовольнити потреби «традиційних» туристів.

Архітектура агрооселі повинна зацікавити своєю унікальністю, щоб людина, яка перебуває на відпочинку, повністю занурилась у самотній побут сільської родини, збагатилася духовно.

В Україні понад вісім тисяч сіл становлять істотну цінність в історико-культурній сфері [4]. Сюди належать пам'ятки історії (замки, фортеці, міські укріплення тощо), матеріальної екокультури (традиційні бойківське, гуцульське житло, млини, колиби, продукція народних ремесел), сакральної архітектури (монастирі, церкви, каплиці, старожитні пам'ятні хрести тощо), духовної екокультури (побутові та культові обряди й народні традиції).

Серед багатьох пам'яток народної творчості чільне місце належить архітектурі народного житла.

Протягом віків відбиралися найдоцільніші прийоми і найкрасивіші форми, що стали основою національних рис народної агрооселі. В архітектурі традиційного сільського житла український народ, незважаючи на багатокітне гноблення, обмежені економічні можливості та майже повну ізоляваність від шляхів розвитку світових професійних архітектурно-художніх шкіл, досяг естетично значущих вершин у гармонійній узгодженості найрізноманітніших видів декоративно-прикладного мистецтва.

Розглянемо, наприклад, традиційне гуцульське житло – своєрідну архітектурну симфонію дерева. Кліматичні гірські умови (часті й істотні опади) вимагали будівництва стрімких високих чотирисхилих дахів із глибокими виносками, під якими стелили піднятий над землею дерев'яний поміст, що слугував місцем для господарських робіт у негоду. Для забудови гуцули завжди вибирали найрівніші ділянки землі на південних схилах гір. На певній відстані один від одного вони будували свої садиби, де об'єднували в єдине ціле житло та господарські будівлі двору. Єдність і захищеність житлової частини, яка в гуцульському житлі була розташована скраю з південного боку і зусібіч оточена господарськими прибудовами, надавали всьому житлово-господарському комплексу неприступного вигляду [6].

Характерною особливістю житла як бойків, так і лемків, було об'єднання під загальним прямовисним чотирихилим солом'яним дахом, висота якого перевищувала втричі висоту стін, житлового приміщення з рядом господарських – сіннями, коморою, стайнею, сараєм, навісом. На відміну від лемківської довгої хати, де житлову частину в ряду забудови зводили переважно першою, житлова частина в бойків була посередині забудови й мала два або три вікна в передній стіні будівлі. Уздовж тильних і бічних стін, як у лемків, так і в бойків, під спуском даху влаштовували господарські прибудови [6].

Традиційною для південних лісостепових районів Київщини була вільна забудова двору з віддаленим від вулиці розташуванням будинку, поверненими вікнами головної стіни на південь, а фасадом на схід. Господарські будівлі двору розміщували перед вікнами будинку, відокремлюючи їх від чистого двору плетеним тином. Обмазані глиною, побілені стіни хат завершували чотирихилим солом'яним дахом, вкритим пов'язаними снопами з гребенем («верхом»). Зверху з'єднання притискали поруч схрещеними жердинами і викладали по рогах сходинками («китицями») [6].

Сьогодні агрооселі, сільська родина та їх побут є основою сільського туризму. Наша мета полягає не в тому, щоб повертатися в минуле, відроджуючи колишні села, а в тому, щоб усучаснити сільське житло, створити комфорт і затишок, не забуваючи про давні традиції історико-етнокультурної спадщини України. Сільський туризм істотно впливає на збереження, розвиток і відродження українського села – одного зі стовпів національної культури.

Висновки

Для успішного розвитку туризму в Україні доцільно:

1. Створити загальнодержавний реєстр-каталог наявного потенціалу українських сіл усіх регіонів України.
2. На базі районних архітектур кожного краю створити банк інформації наявних туристичних можливостей і популяризувати її.
3. Ширше впроваджувати в будівництві житлово-туристичних агроосель екологічні матеріали й технології.
4. Архітекторам-проектувальникам більшу увагу зосередити на національних традиціях формування середовища сільської садиби, хати, інтер'єру під час проектування чи реконструкції житлових будинків.
5. У процесі проектування нових або реконструкції наявних садиб архітектору варто розглядати варіанти влаштування приміщень для організації майстер-класів з метою пізнання ремісництва, вивчення народних пісень, танців тощо.

Оскільки такий тип туризму в Україні в наш час лише набирає обертів, постулатів і нормування, а рекомендацій і законів досі не створено (особливо необхідних для архітекторів-фахівців), ця проблема потребує подальших вивчення й досліджень.

Бібліографічний список

1. Горішевський П. В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі : підручник / П. В. Горішевський, В. П. Васильєв, Ю. В. Зінько. – Івано-Франківськ : Місто – Н, 2003. – 158 с.
2. Лужанська Т. Ю. Сільський туризм: Історія, сьогодення та перспективи : навч. посіб. / Т. Ю. Лужанська, С. С. Махлинець, Л. І. Тебляшкіна / за ред. проф. І. М. Волошина. – К. : Кондор, 2008. – 385 с.
3. Гетьман В. І. Екотуризм чи екологічний туризм: теорія і реальність / В. І. Гетьман // Рідна природа. – 2002. – № 3. – С. 24–29.
4. Пам'ятки архітектури та містобудування – Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : osvita.ua/vnz/reports/culture/11758.
5. Рутинський М. Й. Сільський туризм : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К. : Знання, 2006. – 271 с.
6. Українське народне житло [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hllab.dp.ua/store/text/jitlo/dom.htm>.
7. Кудла Н. Є. Сільський туризм: Основи підприємництва та гостинності [текст]: навч. посіб. / Н. Є. Кудла. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 152 с.

Козак Г. Агрооселя як інфраструктурна основа сільського туризму

Розглянуто основні види рекреаційних ресурсів українського села. Показано приклади та проаналізовано регіональні особливості формування агроосель з метою вдосконалення методики їх проектування.

Ключові слова: сільський туризм, агрооселя, регіональні особливості, рекреаційні ресурси.

Kozak G. Rural houses infrastructure as the foundation of rural tourism

It is considered the major recreational resource Ukrainian village. Author analyzes examples regional differences of formation rural house in order to improve their methods of designing.

Key words: rural tourism, rural house, regional differences, recreational resources.

Козак Г. Агроусадьба как инфраструктурная основа сельского туризма

Рассмотрены основные виды рекреационных ресурсов украинского села. Показаны примеры и проанализированы региональные особенности формирования агроусадьб в целях совершенствования методики их проектирования.

Ключевые слова: сельский туризм, агроусадьба, региональные особенности, рекреационные ресурсы.